

LEVÉLSZEKRÉNY.

A hallei magyar könyvtár régi magyar könyvei. VARJAS BÉLA a Magyar Könyvszemle 1941. évf. 298—300. lapján ismertette „*Régi magyar könyvek a hallei magyar könyvtárban*“ című kiadványomat. Bíráló megjegyzései alkalmasak arra, hogy munkám hitelét csorbítsák, különösen azért, mert a *Magyar Könyvszemlében* láttak napvilágot.

VARJAS szerint, úgy látszik, elkerülte figyelmemet, hogy HELLEBRANT a *Régi Magyar Könyvtár* III. kötetében a lelőhelyek felsorolásában nem törekedett teljességre. Hosszasan fetjegeti, milyen következményekkel jár ez abban az esetben, ha valaki HELLEBRANTRA támaszkodva akarja egyes régi magyar nyomtatványok ismert példányainak számát megállapítani és idéz is HELLEBRANTTÓL több idevonatkozó sort. Miután velem szemben HELLEBRANTOT így tanúul idézte, megállapítja: „Kellő utánjárással valószínűleg egy csomó hallei unikumról kiderülne, hogy nem egyetlen példány.“ Kissé föntebb pedig: „Túlzás BUCSAYNAK az a megállapítása, hogy a könyvtár háromezernél több régi magyar unikumot tartalmaz.“ VARJAS íme nem kisebb bűnököt olvas fejemre, mint hogy magyar nemzeti könyvészeti művet adok ki HELLEBRANT kézikönyvének alapos ismerete nélkül, vagy, amelyik még kevésbé rokonszenves, hogy t. i. megfelelő alap nélkül unikumnak kiáltok ki magam fölfedezte nyomtatványokat.

Ezzel szemben VARJAS eljárásának jellemzésére elégnék tartom, ha könyvem mindössze két oldalnyi „használati utasításából“ idézek néhány sort. Ezt írtam a 16—17. lapon: „HELLEBRANT nem csinált belőle titkot, hogy az ismert példányok számára vonatkozó megjegyzései nem kimerítőek. Az én HELLEBRANTRA építő megjelöléseimet is fenntartással kell tehát fogadni. Egyetlen céljukat azonban így is betöltik majd, hogy ráterelik a könyvtár mindenkori kezelőinek figyelmét a különösen ritka nyomtatványokra.“

Amikor valamely régi magyar nyomtatványról gondos, minden közlést szemmel tartó utánjárás után sem találtam semminemű említést, nem tehettem egyebet, mint hogy egyedüli ismert példányként jelöltem meg. VARJAS megfigyelhette volna, hogy nemcsak a *Magyar Könyvszemle* közléseit vettem figyelembe (pl. 66o. szám) a *Régi Magyar Könyvtáron*, SZTRIPSZRY pótlásán és ASZTALOS wittenbergi jegyzékén kívül, de átnéztem a *Régi Magyar Könyvtárnak* a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárában vezetett, kéziratos pótlásokban bővelkedő példányát is (pl. 677. szám), sőt közöltem

dolgozatom végén azt a néhány megjegyzést is, amit az unikumok kérdésében ZOVÁNYI JENŐ tett.

VARJAS azzal nyitja meg ismertetését, hogy a szerző, kinek művéről ír, nem szakember. Mint mindenki, én sem szeretek személyes kérdésben a nyilvánosság elé állni. VARJASnak ez a megállapítása azonban nemcsak könyvemre borítja a dilettantizmusnak éppen a könyvészetben elviselhetetlen fellegét, de kitűnően jellemzi könyvismertető eljárását is. Röviden említhessem meg, hogy a címmásolatok készítésébe a debreceni egyetemi könyvtár gyakornokaként 1935 első felében, a többi könyvtárosi feladatba ugyancsak fél-éven át a lipcsei Deutsche Bücherei-ban dr. CORDES vezetése mellett nyertem bevezetést. 1938-tól hallei teendőim ellátásában, mint nyomtatásban megjelent jelentésemből ki is tűnik, főleg könyvészeti munkálatokkal foglalkoztam. Ami az elméleti képzettséget illeti, a könyvészetből 1935 tavaszán mint melléktárgyból „summa cum laude“ szereztem doktori fokozatot. Persze az ismertetőnek nem kell ezt tudni. De akkor ne keltse azt a látszatot sem, mintha biztos tudomása volna az ellenkezőjéről. Ha egyszer az ismertetés elején „nem szakemberként“ mutatja be a szerzőt a *Magyar Könyvszemle* olvasótáborának, hiába írja később, hogy „leírásai nagy gonddal készültek“.

Még írhatnék arról is, mennyire nem ismerte fel VARJAS jegyzékem elrendezésének célszerűségét, mennyire elmulasztott rámutatni pl. arra, hogy szakítottam azzal a tradícióval, amely a respondenst tette meg a disputációk szerzőjének, vagy amely újból leírta a már kielégítően leírt példányokat is. Szót érdemelt volna az a törekvésem is, amely nem csupán cím-, hanem címlapmásolatot kíván nyújtani, ha a tipográfiai lehetőségek korlátain belül is.

BUCSAY MIHÁLY.

Megjelent-e valaha a következő magyar könyv? „GIPCZIC ALBERT VINCE cascantyni predikator munkalta. Nyomtattatott Christus születése utann MDCXII. Szolnoc várban, Dolavera Bandi által.“ (L. Vitkovics Mihály művei II. 185. l. Az Abafi-féle Nemz. Kvt.-ban. Kiadja Szvo-rényi.) A *RMK* I.-ben nincs. SZINNYEI sem tud róla. (bj.)

A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának egyes terei új palotában helyezték el. Amint már a *Magyar Könyvszemle* 1939. év 322. és 1940. év 443. lapján hírt adtunk róla, az állam az Országos Széchényi Könyvtár céljaira megvásárolta az Esterházy-u. 26. szám alatti Festetics-palotát, az Esterházy-u. 30. szám alatti Esterházy-palotát és az Esterházy-u. 32. szám alatti Nemzeti Lovarda épületét. E palotákkal kapcsolatban, amelyek közvetlenül a Magyar Nemzeti Múzeum főépülete mögött állanak, különböző elgondolások és tervek alakultak ki, melyek legújabbban a következő formában találtak megoldásra.

A Festetics-palotát, melynek termeiben ez év október 1-ig ideiglenesen a Zeneműtár, Térképtár, Aprónyomtatvány (plakát, gyászjelentés, műsoros meghívók stb.) -gyűjtemény és a Hírlaptár ritkábban keresett beszámozott és a még feldolgozatlan raktáranyaga nyert

ideiglenes elhelyezést, az állam átengedte a most alakult Gróf Teleki Pál Magyar Történettudományi Intézetnek. Az említett táruk október 1-én átköltöztek az Esterházy-palotába s azóta ennek első emeletén — néhány napi megszakítás után — itt folytatják tovább munkájukat. A még lakott helyiségek felszabadulása után a Hírlaptár is ugyancsak költözik át.

Az Esterházy-palotában e táruk gyűjteményük anyagát áttekinthetően és könnyen hozzáférhetően helyezhették el és a kutatók számára tágas, világos olvasótermeket rendezhettek be.

HÓMAN BÁLINT m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek, a Magyar Nemzeti Múzeum elnökének az Országos Széchényi Könyvtár fejlesztése érdekében hozott ezen intézkedései tudományos körökben általános örömet és elismerést keltettek. (T.)

Különszobák a könyvtárban. Az utóbbi időkben egyre gyakrabban merül föl a kívánság könyvtárlátogatók részéről, hogy a könyvtár bocsásson rendelkezésükre — kutatásuk tartamára — különszobát.

Minden könyvtár azon igyekszik, hogy a kutatók számára a nyugodt, csöndes munkalehetőséget biztosítsa, — de mindenkor a könyvtári szabályokban előírt és kötelező ellenőrzés mellett. A kényesebb és idegesebb kutatók kívánsága már csak azért sem teljesíthető, mert minden egyes kutató mellé lehetetlen ellenőrző tisztviselőt ültetni, nem is szólva arról, hogy ha a különszoba-kívánságot egy-két kutatóval szemben egyszer teljesítené a könyvtár, az összes könyvtárlátogatók jelentkeznének különszobáért, mert mindenki szívesebben olvas és ír egyedül, olyan helyen, ahol idegen arcok nem zavarják. Tudomásunk szerint még egyetlen külföldi nyilvános könyvtár sem valósította meg ezt a kényelmet. A kutató-termek professzorok, tudós kutatók számára szükségesek — ezt fölösleges bővebben magyaráznunk —, de ezek sem valósíthatók meg úgy, hogy minden egyes kutatónak „különterme“ legyen. TR. Z.

Egérfészek a Honderűben. A könyv egyik legnagyobb veszedelme, különösen vidéki lakásokban és padlásokon az egér, mely végigrágcsálja sarkait, papirosát, a nélkül, hogy valami haszna lenne belőle. Az ilyen egérrágtatott könyv undort kelt s rendszerint tűzre kerül. A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára Hírlaptára azonban gondosan őriz egy olyan *Honderű*-kötetet, amely valamikor egérfészekül szolgált. Nem e kuriózuma miatt őrizi, hanem azért, mert a *Honderű* (1843. 1—26. I. félév) e kötetében megvannak a képmellékletek, ami — tekintettel az elmúlt évtizedek divatképgyűjtési divatára — elég ritkán fordul elő. Igaz, hogy a képmellékletek, mint a szövegrészek is egyharmadában áldozatul estek az egérfogaknak, de mégis egy egykorú egészvászonkötésű komplett *Honderű*-kötet

(félév) áll a hírlaptörténész rendelkezésére. Az egér olymódon rága meg e kötetet, hogy a kétségkívül szorosán a fal mellé állított kötetnek a felső sarkánál akkora lyukat rágott magának, amelyen tovább tudott bújni, aztán a kötet közepe felé egyre szélesebbet, hogy családjával együtt kényelmesen el tudjon helyezkedni benne s lefelé is biztosított magának egy kijáratot. Mindenesetre melegebb volt a könyvbe rágott fészek, mint amilyenben addig a fal mélyén lakott.

T. Z.